

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG:
กรณีวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย ตำบลนาจิว อำเภอสังขม
จังหวัดหนองคาย

Community Product Development by the BCG Economy Model:
A Case of Banana Processing Community Enterprise,
Na Ngio Sub-district, Sang Khom District, Nong Khai Province

ชุตีพงศ์ คงสันเทียะ¹ และ ชฎาล นาคใหม่²

Chutiphong Khongsanthia¹ and Chadon Nakmai²

^{1,2}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

^{1,2}Faculty of Humanities and Social Sciences

^{1,2}มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{1,2}Udon Thani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย และ (2) ออกแบบและสร้างกิจกรรมสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วยบ้านดงป่าเปลือย หมู่ 6 ตำบลนาจิว อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย เป็นรูปแบบวิจัยเชิงพัฒนา โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลในหลายรูปแบบ ได้แก่ การสัมภาษณ์กลุ่ม การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และมีการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนเพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนา การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการติดตามประเมินผล

ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนมีศักยภาพด้านกำลังการผลิต วิสัยทัศน์ผู้นำ และมีโอกาสด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ กระจายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ส่วนจุดอ่อนและอุปสรรคคือการขาดความรู้และทักษะการแปรรูป คู่แข่งการตลาด และต้นทุนที่เพิ่มสูง ทำให้มีการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง ได้แก่ การให้ความรู้การแปรรูปกล้วยเป็นเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ การพัฒนาตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปขยะ การติดตามและประเมินผลพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการนำความรู้และทักษะไปใช้ประโยชน์และได้ผลลัพธ์ออกมา 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ 'ไซเดอร์กล้วยสังคัม' และ 'น้ำหมักชีวภาพจากเปลือกกล้วย' โดยอยู่ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ครอบคลุมหลักการได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว

คำสำคัญ: แนวคิดเศรษฐกิจ BCG, ผลิตภัณฑ์ชุมชน, วิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย, อำเภอสังคัม, นนทบุรี

Abstract

This research aimed to (1) study the potential of the community products from banana processing community enterprise in Ban Dong Pa Plueai, Moo 6, Na Ngio sub-district, Sang Khom district, Nong Khai province, Thailand, and (2) design activities for the community enterprise to develop community products under BCG economy model. The research employed a multi-stage developmental research design. Data were collected through group interviews and participant observation. And there are activities to promote the potential of community enterprise, namely the analysis of community potential for development strategies, workshops, and evaluation of implementation results.

The findings indicate the community enterprise had visionary leaders, sufficient production capacity, and geographically-indicated bananas, which could help them attain government support and become a new popular eco-tourism destination. However, they were confronted with a lack of more advanced knowledge and processing skills, as well as intense market competition and increased costs. As a result, 3 workshops covering healthy beverages from banana processing, brand and packaging development, and waste processing were organized to address such challenges. Following the analysis of the findings, it was discovered that the community enterprise used their newly-acquired knowledge and skills to benefit the community by producing two new products; “Sang Khom Banana Cider” and “Bio-Extract from Banana Peels”, in accordance with the BCG economy model of bio-economy, circular economy, and green economy.

Keywords: BCG economy model, community product, banana processing community enterprise, Sang Khom district, Nong Khai

บทนำ

ในช่วงระยะเวลา 1-2 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ไม่ว่าจะเป็นด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ การค้า สังคม และวัฒนธรรม และยังมี การระบาดของโรค COVID-19 ก็ยังมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อทุกภาคส่วน นับตั้งแต่ ความเสียหายทางเศรษฐกิจจำนวนมหาศาล พฤติกรรมและการใช้ชีวิตของคน ที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นเหตุให้ประเทศไทยต้องมีการรับมือกับวิกฤตเชิงซ้อนของโลกเหล่านี้ พร้อมกับเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสโดยการเปลี่ยนประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น การพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2563: 3-10)

“แนวคิดเศรษฐกิจ BCG” ถูกนำเสนอในฐานะทางออกสำคัญของวิกฤต เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ดังที่รัฐบาลไทยได้กำหนดให้เป็นวาระสำหรับพัฒนา ประเทศ ด้วยความหวังว่าจะช่วยนำพาเศรษฐกิจของประเทศให้รอดพ้นภาวะผันผวน ของโลกดังกล่าว โดยเพิ่มการลงทุนในวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และกิจกรรมที่จะสร้าง การพัฒนาอย่างยั่งยืนภายใต้การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมระดับโลก (Thailand Board of Investment, 2021: 4) นอกจากนี้ “แนวคิดเศรษฐกิจ BCG” ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว ยังถูกนำไปใช้เป็นหลักการและแนวคิดสำคัญ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งสัมพันธ์ กับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยมีการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และกระจายรายได้ โอกาส และความมั่งคั่งได้อย่างทั่วถึง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565: 106)

“อำเภอสังขม” มีเกษตรกรปลูกกล้วยน้ำว้ามากที่สุดในจังหวัดหนองคาย ถือเป็นฐานการผลิตและส่งจำหน่ายกล้วยของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวน้ำว่า ถือเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของอำเภอสังขม จนมีการจัดงาน “เทศกาลวันกล้วยน้ำว้า” ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 ซึ่งกล้วยน้ำว้าพันธุ์พื้นเมืองนั้นมีชื่อว่า “พันธุ์มะลิอ่อน” มีการแปรรูป เป็นกล้วยตากกันอย่างแพร่หลาย และด้วยรสชาติและวิธีการผลิตที่เฉพาะ ทำให้มีการ ขึ้นทะเบียน “กล้วยตากสังขม” เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ภูมิศาสตร์ (Geographical Indication: GI) โดยกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวง

พาณิชย์, 2563) ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนอำเภอสังขมเป็น
อย่างมาก

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย ตำบลนาจิว อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย
เป็นอีกกลุ่มอาชีพที่รวมตัวกันเพื่อแปรรูปและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากกล้วยน้ำว้า
อย่างไรก็ตาม ในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ทางกลุ่มประสบปัญหาด้านรายได้ที่ลดลง
ซึ่งเป็นผลมาจากผลิตภัณฑ์ไม่มีความหลากหลาย ขาดมาตรฐาน ไม่ดึงดูดลูกค้า
ต้นทุนการแปรรูปที่สูงขึ้นในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ประกอบกับคู่แข่ง
ทางการตลาดในท้องถิ่นที่เพิ่มมากขึ้น (ชุดพวงศ์ คงสันเทียะ และคณะ, 2564: 12)
ในขณะที่ “แนวคิดเศรษฐกิจ BCG” ก็ถูกนำเสนอในฐานะทางออกของปัญหาเศรษฐกิจ
และสิ่งแวดล้อมชุมชน ไม่ว่าจะด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ดังนั้น
คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
แปรรูปกล้วยดังกล่าว โดยใช้ “แนวคิดเศรษฐกิจ BCG” เป็นแนวทางในการยกระดับ
ศักยภาพด้านการผลิตของกลุ่มให้ได้ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง ควบคู่กับการจัดการ
สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคาดหวังว่าแนวคิดดังกล่าว
จะผลักดันสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของชุมชนในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย
บ้านดงป่าเป็ล้อย หมู่ 6 ตำบลนาจิว อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อออกแบบและสร้างกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนแปรรูปกล้วย บ้านดงป่าเป็ล้อย หมู่ 6 ตำบลนาจิว อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย
ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และ
หากพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จะเป็นประเภทวิจัยประยุกต์ (Applied
research) รูปแบบวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development: R&D) ที่มีการดำเนิน

งานหลายขั้นตอน โดยมุ่งเป้าหมายพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วยบ้านดงป่าเปลือย หมู่ 6 ตำบลนาจิว อำเภอสังขุม จังหวัดหนองคาย ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ขอบเขตเวลาอยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 – กันยายน พ.ศ. 2565

1. วิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่

1.1 การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) โดยเลือกแบบเจาะจงไปยัง คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ประธาน (1 คน) รองประธาน (รองประธาน 2 คน) เภรัญญิก (1 คน) เลขานุการ (1 คน) และกรรมการ (2 คน) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) แบ่งเป็น จำนวน 2 ครั้ง ได้แก่ การสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อค้นหาศักยภาพของกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 1 ครั้ง เพื่อค้นหาศักยภาพ ปัญหา ความต้องการของกลุ่ม และการสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อถอดบทเรียนหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามหลักการทบทวนหลังปฏิบัติ (After Action Review: AAR) 1 ครั้ง เพื่อเก็บข้อมูลความพึงพอใจและการติดตามผลการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

1.2 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation) โดยคณะผู้วิจัยจะเปิดเผยตนเองและวัตถุประสงค์การวิจัยให้ได้รับทราบ และเข้าไปร่วมในแต่ละกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ การจัดการวัตถุดิบ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview questionnaire) และใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview - SSI) (สุจินต์ สิมารักษ์ และ สุเกศินี สุภธีระ, 2530) ในขั้นตอนการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มครั้งที่ 1 เพื่อเก็บข้อมูลศักยภาพของกลุ่มและผลิตภัณฑ์ มีแนวทางและประเด็นการสัมภาษณ์ ได้แก่ จุดแข็ง/จุดอ่อน ปัญหา ข้อจำกัด และความต้องการของกลุ่มในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ข้อมูลโครงสร้างกลุ่ม รูปแบบผลิตภัณฑ์ ฤดูกาล/ตรา เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่ใช้ การจัดการวัตถุดิบและขยะ ต้นทุน-กำไร วิธีการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมา

ของกลุ่ม ฯลฯ และในขั้นตอนการสัมภาษณ์คณะกรรมการกลุ่มครั้งที่ 2 เพื่อถอดบทเรียน หลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีแนวทางและประเด็นสัมภาษณ์ ได้แก่ ความพึงพอใจ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว

2.2 เครื่องมือการวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ (SWOT Analysis and TOWS Matrix) ได้แก่ การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและผลิตภัณฑ์โดยแบ่งเป็นศักยภาพภายใน: จุดแข็ง (Strengths) และ จุดอ่อน (Weaknesses) และศักยภาพภายนอก: โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค/ภาวะคุกคาม (Threats) และการนำข้อมูลศักยภาพข้างต้นมาวางแผนและกำหนดกลยุทธ์สำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

2.3 การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อให้ความรู้และทักษะการพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ การแปรรูปกล้วยเพื่อเพิ่มมูลค่า การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และการแปรรูปขยะ โดยแต่ละกิจกรรมมีจำนวนสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมทั้งหมด 24 คน ใช้เครื่องมือประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจ หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม และแบบสังเกตการณ์การฝึกปฏิบัติ

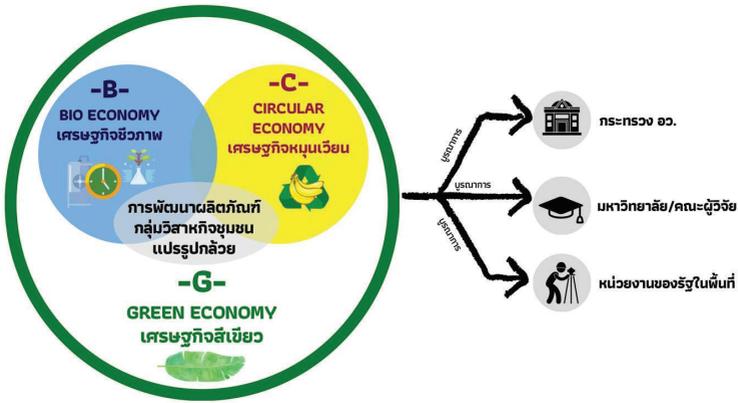
2.4 การติดตามและประเมินผลของการดำเนินกิจกรรม ใช้เครื่องมือประเมินผล ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจ แบบสังเกตการณ์พฤติกรรม การนำความรู้และทักษะไปใช้ประโยชน์ และการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (Return on Investment: ROI) โดยวัดจากกำไรสุทธิของการขายผลิตภัณฑ์และเงินลงทุน (กำไรสุทธิ/เงินลงทุน $\times$ ร้อยละ 100) และการประเมินผลตอบแทนทางสังคม (Social Return on Investment: SROI) โดยวัดจากมูลค่าปัจจุบันรวม (Total value) และมูลค่าปัจจุบันนำเข้าทั้งหมด (Total input) (มูลค่าปัจจุบัน/มูลค่าปัจจุบันนำเข้า $\times$ ร้อยละ 100)

บทบาทวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

“แนวคิดเศรษฐกิจ BCG” หรือ “Bio-Circular-Green Economy” หมายถึงแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม 3 มิติไปพร้อมกัน ได้แก่ “เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio economy)” ที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้เป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง “เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy)” ที่คำนึงถึงการนำทรัพยากรกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้จะอยู่ภายใต้ “เศรษฐกิจสีเขียว (Green economy)” ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ควบคู่กับการพัฒนาสังคมและรักษาสีงแวดล้อมได้อย่างสมดุลให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนไปพร้อมกัน (Kumagai, 2022: 2) สำหรับกรณีประเทศไทย “แนวคิดเศรษฐกิจ BCG” คือ โมเดลเศรษฐกิจใหม่ในการขับเคลื่อนการเติบโตของเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ด้วยการสร้างและใช้ความเข้มแข็งระดับพื้นที่ขยายไปสู่ประเทศ และเชื่อมโยงสู่ประชาคมโลก (กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564: 16-17)

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ BCG ให้กับเศรษฐกิจฐานรากระดับชุมชนนั้น ทำได้โดยการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนและนวัตกรรมการจัดการที่จะนำไปสู่การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และสร้างความหลากหลาย เช่น การสนับสนุนให้เกิดการแปรรูปผลผลิตเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง การสนับสนุนให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีสมาร์ทฟาร์ม (Smart farm) มาใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยและยา การสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่เน้นการแปลงของเสียเป็นรายได้เพื่อแก้ปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางการเกษตร เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2563)

ดังนั้น การปรับใช้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วยในงานวิจัยนี้ จึงเป็นไปตามกรอบความสัมพันธ์ระหว่างมิติทั้ง B-C-G ได้แก่ การใช้องค์ความรู้มาเพิ่มศักยภาพการแปรรูปให้กับกลุ่มเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและมีมูลค่าสูงขึ้น (B) การสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในกลุ่ม (C) โดยการแปรรูปขยะเพื่อให้เกิดรายได้และการนำไปใช้ประโยชน์ซ้ำ (G) ด้วยการบูรณาการกับหน่วยงานภายนอก ได้แก่ มหาวิทยาลัย กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว). และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

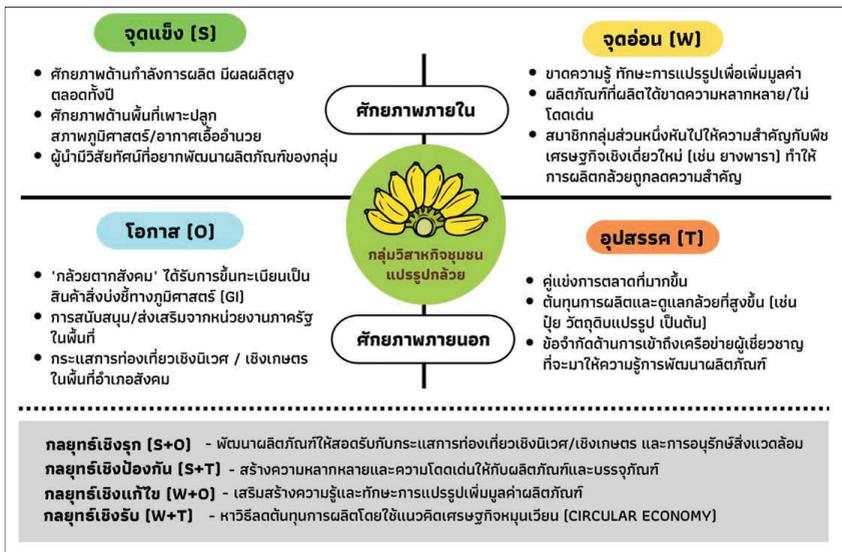

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยใช้ “แนวคิดเศรษฐกิจ BCG”

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพกลุ่มและผลิตภัณฑ์ชุมชนของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอสังขมิในชื่อ “วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยบ้านดงป่าเปลือย” ตั้งแต่วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2558 รหัสทะเบียน 4-43-08-04/1-0030 ที่ทำการกลุ่มเลขที่ 25 หมู่ 6 ตำบลนาजू อำเภอสังขมิ จังหวัดหนองคาย (สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาजू, 2560: 10) ประธานกลุ่มปัจจุบันคือ นางอนงค์ หำพิลา มีสมาชิกรวมทั้งสิ้น 24 คน ได้แก่ กล้วยตาก กล้วยทอด และกล้วยฉาบรสชาติต่างๆ จากการวิเคราะห์ศักยภาพภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยวิธีการ SWOT Analysis พบว่า มีจุดแข็งด้านการผลิต เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์และอากาศที่เอื้ออำนวย กลุ่มสามารถผลิตกล้วยได้ปริมาณมากตลอดทั้งปี ประกอบกับมีผู้นำกลุ่มที่มีวิสัยทัศน์ ส่วนด้านการพัฒนาสินค้าและการตลาดของกลุ่ม มีจุดอ่อนด้านความรู้ ทักษะ และเทคโนโลยีสำหรับแปรรูปเพิ่มมูลค่า ทำให้ผลิตภัณฑ์ยังขาดความหลากหลาย สำหรับศักยภาพภายนอกนั้น ได้แก่ การขึ้นทะเบียนให้กล้วยตากอำเภอสังขมิเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ประกอบกับกระแสการ

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาจิว เกษตรอำเภอสังคม พัฒนาชุมชนอำเภอสังคม เป็นต้น ทำให้มีงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มและผลิตภัณฑ์จากกล้วยของกลุ่มก็มีช่องทางจำหน่ายมากขึ้น ในขณะที่อุปสรรคสำคัญคือ มีคู่แข่งการตลาดในพื้นที่เพิ่มขึ้น และต้นทุนการผลิตและดูแลกล้วยที่เพิ่มขึ้น ทำให้สมาชิกส่วนหนึ่งหันไปให้ความสำคัญกับพืชเศรษฐกิจใหม่ที่เป็นพืชเชิงเดี่ยว (ยางพารา) เป็นเหตุให้กล้วยที่เป็นพืชเศรษฐกิจเดิมถูกลดความสำคัญลง

ภาพที่ 2 วิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย

ดังนั้น จากการวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วยดังกล่าว จึงมีการกำหนดกลยุทธ์สำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ด้วยวิธีการ TOWS Matrix ได้แก่ (1) **กลยุทธ์เชิงรุก (S+O)** คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้สอดคล้องกับกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การโอกาสเรื่องสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เพื่อสร้าง

เรื่องราว (Story) ให้กับผลิตภัณฑ์ โดยต้องสัมพันธ์กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ (2) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (S+T) คือ การสร้างความหลากหลายและความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ โดยเฉพาะการยกระดับสู่ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง (3) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (W+O) คือ การเสริมสร้างความรู้และทักษะการแปรรูปเพิ่มมูลค่า โดยเน้นทักษะที่ไม่ซับซ้อนเกินไปทั้งยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (4) กลยุทธ์เชิงรับ (W+T) คือ การหาวิธีลดต้นทุนการผลิตโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

ภาพที่ 3 เวทีระดมสมองเพื่อค้นหาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 4 สังเกตการณ์การแปรรูปและผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. การออกแบบและสร้างกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG จากการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์สำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยใช้วิธีวิเคราะห์ SWOT Analysis และ TOWS Matrix คณะผู้วิจัยจึงได้มีการวางแผนดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งแบ่งได้ทั้งหมด 3 กิจกรรม ได้แก่

2.1 กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพจากกล้วยน้ำว้า มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีทักษะและความรู้แปรรูปกล้วยน้ำว้าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูง แก้ปัญหาช่วงผลผลิตกล้วยล้นตลาดและราคาตกต่ำ ซึ่งเน้นใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนและวัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่นเพื่อรักษาระดับต้นทุน (ได้แก่ กล้วย และน้ำผึ้งป่า) โดยมีวิทยากรให้ความรู้จากสาขาวิชาเทคโนโลยีชีวภาพ คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ระดับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.22 หรือระดับ “พึงพอใจมาก” มีผู้ตอบแบบประเมิน 24 คน (n=24)

ภาพที่ 5 กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพจากกล้วยน้ำว้า

2.2 การอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบตราผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจมีทักษะและความรู้ในการออกแบบและพัฒนารูปร่างผลิตภัณฑ์เพื่อให้มีความหลากหลายและโดดเด่น น่าสนใจ และดึงดูดลูกค้า โดยมีการฝึกการออกแบบโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่างง่าย การระดมสมองเพื่อสร้าง

ต้นแบบตราสินค้า ฉลาก และบรรจุภัณฑ์ โดยมีวิทยากรให้ความรู้จากสาขาวิชา ออกแบบผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ระดับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.52 หรือระดับ “พึงพอใจมากที่สุด” มีผู้ตอบแบบประเมิน 24 คน (n=24)

ภาพที่ 6 การอบรมเชิงปฏิบัติการออกแบบตราผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์

2.3 การอบรมเชิงปฏิบัติการการแปรรูปขยะจากการเกษตร (เปลือกกล้วย) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มวิสาหกิจมีทักษะและความรู้ในการจัดการขยะในกระบวนการผลิตและแปรรูป ได้แก่ การแปรรูปเปลือกกล้วยเป็นปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ โดยสามารถนำไปปรับใช้ประโยชน์เพื่อลดต้นทุนค่าปุ๋ยในการทำการเกษตร การเกษตร และนำไปสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดรายได้ ทั้งนี้การแปรรูปเปลือกกล้วยเป็นปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักการ “ขยะเป็นศูนย์ (Zero waste)” ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยเพิ่มการใช้ประโยชน์ให้แก่ของเสีย โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่เป็นมลพิษต่อทั้งสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกิจกรรมนี้ได้รับการอนุเคราะห์วิทยากรผู้ให้ความรู้จากสถานีพัฒนาที่ดินหนองคาย ระดับความพึงพอใจของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.30 หรือระดับ “พึงพอใจมาก” มีผู้ตอบแบบประเมิน 24 คน (n=24)

ภาพที่ 7 การอบรมเชิงปฏิบัติการการแปรรูปขยะจากการเกษตร (เปลือกกล้วย)

3. การติดตามผลการนำไปใช้ประโยชน์ เป็นการประเมินและติดตามผลของการจัดกิจกรรมการให้ความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย โดยแบ่งออกเป็น

3.1 การถอดบทเรียนหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อถอดบทเรียนตามหลักการทบทวนหลังปฏิบัติ (AAR) เพื่อสะท้อนข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมและการนำองค์ความรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ มีคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมจำนวน 7 คน ซึ่งภาพรวมรู้สึก “พึงพอใจมาก” และมีแนวโน้มการนำไปใช้ประโยชน์โดยพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ของกลุ่มดังบทให้สัมภาษณ์ของประธานกลุ่ม ดังนี้

“... ก่อนหน้านั้นเรารวมกลุ่มกันมานาน แต่มันก็เหมือนไปต่อไม่ได้สักที บางทีเราคิดได้นะ ว่าอยากแปรรูปไปแบบนี้แบบนั้น แต่กำลังความรู้เรามีไม่ถึง กิจกรรมที่จัดไปนั้นจึงเหมือนโอกาสที่ไปปลดล๊อคปัญญาของกลุ่มเรา สมาชิกกลุ่มถือว่าตอบรับไปในทางที่ดี เพราะเหมือนเราได้แนวทางว่าเราจะต่อยอดของเดิมอะไรได้บ้าง หรือเราจะทำยังไงให้ต้นทุนที่ลงไปนั้นคุ้มค่าที่สุด ซึ่งทางกลุ่มเราได้มาปรึกษากันว่าจะทำอย่างไรต่อ ซึ่งกลุ่มเราได้ทำผลิตภัณฑ์ตามที่ได้อบรมมาทั้งสองตัว เพราะลองทำดูแล้วก็ไม่ยาก ซึ่งกลุ่มเราก็ทดลองตลาดไปแล้วช่วงหลายเดือนที่ผ่านมา ผลตอบรับลูกค้าก็ถือว่าดี โดยเฉพาะไซเดอร์ และในอนาคตรวด ๆ นี้ก็กำลังวางแผนทำเรื่องขอ OTOP ให้กับไซเดอร์ด้วย...”

(ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน, 2565)

(ก)

(ข)

ภาพที่ 8 การติดตามผลการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

(ก) การจัดเวทีถอดบทเรียนหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม

(ข) การลงพื้นที่สังเกตการณ์การแปรรูปกล้วยตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

3.2 การติดตามการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ โดยมีการติดตามหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในระยะ 1 เดือน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วยมีการจัดทำผลิตภัณฑ์ใหม่โดยอาศัยต้นแบบของตราสินค้า ฉลาก และบรรจุภัณฑ์ที่ได้หลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ทั้งยังเป็นไปตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ “ไซเดอร์กล้วยสังคัม (Sang Khom Banana Cider)” หรือการแปรรูปกล้วยน้ำว้าเป็นเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ และผลิตภัณฑ์ “น้ำหมักชีวภาพจากเปลือกกล้วย (Bio-Extract from Banana Peels)” นอกจากนี้ มีการทดลองตลาดโดยการจำหน่ายในช่วงเดือนกันยายน พ.ศ. 2565 ซึ่งผลิตภัณฑ์ “ไซเดอร์กล้วยสังคัม” มีการประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (SOI) เท่ากับร้อยละ 12 และผลกระทบทางสังคม (SROI) ร้อยละ 132 และผลิตภัณฑ์ “น้ำหมักชีวภาพจากเปลือกกล้วย” มีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (SOI) อยู่ที่ร้อยละ 6.66 และผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ร้อยละ 220 นอกจากนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกำลังวางแผนยื่นขอจดทะเบียนมาตรฐานผลิตภัณฑ์โอท็อป (OTOP) ให้กับผลิตภัณฑ์ “ไซเดอร์กล้วยสังคัม” ต่อสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสังคัม จังหวัดหนองคาย ในอนาคต

(ก)

(ข)

(ค)

ภาพที่ 9 ต้นแบบผลิตภัณฑ์และตราสินค้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการพัฒนาแล้ว

(ก) เครื่องดื่มไซเดอร์กล้วยสังคม (Sang Khom Banana Cider)

(ข) น้ำหมักชีวภาพจากเปลือกกล้วย (Bio-Extract from Banana Peels)

(ค) การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการพัฒนาแล้ว

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนภายใต้แนวคิด “เศรษฐกิจ BCG”: กรณีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย ตำบลนาจิ้ง อำเภอดงคน จังหัดหนองคาย สามารถแยกประเด็นสรุปและอภิปรายตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

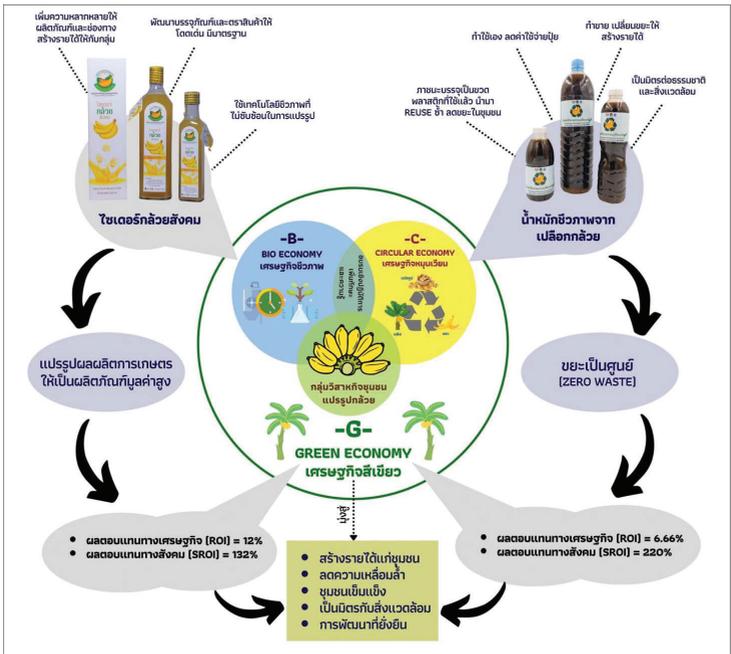
1. การวิเคราะห์ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย โดยใช้เครื่องมือ SWOT analysis และ TOWS matrix พบว่า ศักยภาพเชิงบวกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การมีสภาพพื้นที่ทั้งภูมิศาสตร์และอากาศที่อำนวย ทำให้ได้ผลผลิตกล้วยที่มีคุณภาพสูงตลอดปี ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าที่บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ประกอบกับการจัดการองค์กรโดยประธานที่มีวิสัยทัศน์ทำให้หน่วยงานของรัฐในพื้นที่เข้ามาสนับสนุน โดยเฉพาะในทิศทางที่ให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนสำคัญคือ กลุ่มยังขาดความรู้และทักษะในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลิตภัณฑ์ขาดความหลากหลายและไม่โดดเด่น ประกอบกับภาวะคุกคามเรื่องคู่แข่งการตลาด ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และการเข้ามาของพืชเศรษฐกิจใหม่

ที่ทำให้เกิดความล้มเหลวและความสำคัญลง ทำให้ต้องมีการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์เสริมสร้างความรู้และทักษะเพื่อปิดช่องว่างของปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจทั้งสิ้น 4 กลยุทธ์ (เชิงรุก, เชิงป้องกัน, เชิงแก้ไข, เชิงรับ) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิต หล่อจิระสุนทรกุล และคณะ (2561) ที่ใช้เครื่องมือ SWOT analysis เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพของโซ่อุปทานผ้าไหมไทย-ลาว และใช้ TOWS matrix ในการเสนอกิจกรรมในการเพิ่มศักยภาพในการผลิตผ้าไหมระหว่างไทยและ สปป.ลาว ออกได้เป็น 4 กลยุทธ์ (S+O, S+T, W+O, W+T) ทั้งนี้ข้อค้นพบสำคัญของทั้งสองงานวิจัยก็คือ การชี้ให้เห็นความสำคัญของกระบวนการ SWOT analysis และ TOWS matrix โดยทำให้ได้มาซึ่งกลยุทธ์และวิธีการพัฒนาที่สัมพันธ์และตอบโต้กับบริบทปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นหน่วยวิเคราะห์

2. การออกแบบและจัดกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วยโดยเป็นการใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 ในขั้นตอน TOWS matrix มาวิเคราะห์เพื่อสร้างกิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG จึงทำให้ได้กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง ได้แก่ การแปรรูปเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และการแปรรูปขยะ จนทำให้ได้ผลลัพธ์ (Outcomes) จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ “ไซเดอร์กล้วยสังคัม” ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าสูงโดยใช้เทคโนโลยีการแปรรูปที่ไม่ซับซ้อนและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สอดคล้องตามหลักการ “B” (เศรษฐกิจชีวภาพ) และ “น้ำหมักชีวภาพจากเปลือกกล้วย” ซึ่งเป็นการแปรรูปขยะให้เกิดการใช้ซ้ำที่สอดคล้องตามหลักการ “C” (เศรษฐกิจหมุนเวียน) และทั้งสองผลิตภัณฑ์ใหม่นี้ก็ยังคงเกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (ROI) และผลตอบแทนทางสังคม (SROI) ที่เป็นรูปธรรม และก่อให้เกิดผลดีต่อด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักการ “G” (เศรษฐกิจสีเขียว) ในประเด็นการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของ Skar et al (2020) และงานศึกษาของ Breunig et al (2019) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของ “แนวคิดเศรษฐกิจ BCG” ที่มีผลต่อด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผ่านตัวอย่างของการใช้ประโยชน์จากขยะอินทรีย์ เช่น เศษอาหาร เศษพืช ซึ่งสามารถนำมาทำปุ๋ยหมัก (Compost) เพราะนอกจากจะลดต้นทุนการใช้เคมีภัณฑ์ ทั้งยังมีศักยภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและตรึง

คาร์บอนไดออกไซด์จากชั้นบรรยากาศที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ได้มากถึงร้อยละ 80-350 ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมด้วย

นอกจากนี้ ผลการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วยดังกล่าว ยังเป็นการลดปริมาณขยะในกระบวนการแปรรูปกล้วย ทำให้ “ขยะเป็นศูนย์” และแปรเปลี่ยนขยะให้เป็นรายได้ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับกับงานวิจัยของ ราชา ธงภักดิ์ และ เพ็ญศิริ ชาตินิยม (2565: 198) ที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์กระดาษจากมูลช้าง (Elephant Poopopaper) ซึ่งเป็นการแปรรูปของเสียสู่การสร้างอาชีพและรายได้สู่ชุมชน ลดการตัดต้นไม้ มีการนำเศษกระดาษที่เหลือทิ้งนำกลับมาผสมเป็นเยื่อกระดาษใหม่ ปราศจากการใช้สารเคมี และยังลดการปล่อยก๊าซมีเทนจากการย่อยสลายตามธรรมชาติของมูลช้าง ซึ่งครบทุกตามหลักการ B-C-G เช่นเดียวกับงานวิจัยของคณะผู้วิจัยนี้

ภาพที่ 10 สรุปการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วยภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. หน่วยงานรัฐในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ “แนวคิดเศรษฐกิจ BCG” ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยขยายผลทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อยกระดับการผลิต แปรรูป และจัดจำหน่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดอบรมให้ความรู้และทักษะ การออกพื้นที่ให้คำปรึกษา รวมถึงการสนับสนุนด้านโครงการและทุนงบประมาณสำหรับกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เป็นต้น

2. ส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีและแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ไปยังกลุ่มอาชีพหรือวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ โดยการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านอาชีพ การจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยน และการจัดตลาดนัดผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพ/กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยต่อยอดเพื่อยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG ตั้งแต่ระดับต้นน้ำ (Upstream) – กลางน้ำ (Midstream) – ปลายน้ำ (Downstream) ได้แก่ การผลิต การแปรรูป ไปจนถึงการจัดจำหน่าย

2. สนับสนุนการวิจัยต่อยอดกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ใช้แนวคิดเศรษฐกิจ BCG เพื่อให้เกิดการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์จากหน่วยงานต่างๆ เช่น มาตรฐานสินค้าโอท็อป (OTOP) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) กระบวนการยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทั้งในด้านการเพิ่มมูลค่าสินค้า ด้านความเชื่อมั่น และด้านการรับรู้ในวงกว้างแก่ตลาดผู้บริโภค

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมฐานรากหลังโควิดด้วยเศรษฐกิจ BCG (U2T for BCG) โดยการสนับสนุนจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี (พ.ศ. 2565) และคณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ได้แก่ วิทยากรให้ความรู้ในอบรมเชิงปฏิบัติการจากสถานีพัฒนาที่ดินหนองคายและมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี อว. สำนักงานตำบลนาจิว ตลอดจนถึงกำนันตำบลนาจิว และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย บ้านดงป่าเปลือย หมู่ 6 ที่ได้เอื้อเฟื้อข้อมูลและเข้าร่วมโครงการวิจัยมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชุติพงศ์ คงสันเทียะ, ชฎาล นาคใหม่ และ วิชญ์ จอมวิญญาณ์. (2564). รายงานการจัดเวทีสรุปบทเรียน ประสบการณ์ และผลการดำเนินงาน โครงการยกระดับเศรษฐกิจและสังคมรายตำบลแบบบูรณาการ (U2T) ตำบลนาจิว อำเภอสังคม จังหวัดหนองคาย. อุดรธานี: สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, กรม. (2563, 22 กันยายน). ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กล้วยตากสังคม ทะเบียน สช. 63100149.
- ราชา ธงภักดิ์ และ เพ็ญศิริ ชาตินิยม. (2565). การออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรคจากสภาวะเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 5(3), 190-203.
- วิจิต หล่อจ๊ะระชุนท์กุล, วลัยลักษณ์ อัครธีรวงศ์ และ กนกวรรณ ดีโรจนาประภา. (2561). การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและเมทริกซ์ทาวซ์เพื่อพัฒนายุทธวิธีการเพิ่มศักยภาพโซ่อุปทานผ้าไหมไทย-ลาว. วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 7(3), 15-26.

- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2563). *โมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG*. เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ <https://www.bcg.in.th/bcg-by-nstda/> วันที่สืบค้น 13 ตุลาคม 2565.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาจิว. (2560). *แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) องค์การบริหารส่วนตำบลนาจิว อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย*. หนองคาย: งานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาจิว.
- สุจินต์ สิมารักษ์ และ สุกสินี สุภธีระ. (2530). *การประเมินชนบทสภาพะชนบทแบบเร่งด่วน*. ขอนแก่น: โครงการวิจัยระบบการทำฟาร์ม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). *โลกเปลี่ยน คนปรับ หลุดกับดัก ขยับสู่ความยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ.
- อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กระทรวง. (2564). *ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2569*. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- Breunig, M., Amirebrahimi, J., Smith S. and Scown, C. (2019). Role of Digestate and Biochar in Carbon-negative Bioenergy. *Journal of Environmental Science and Technology*, 53(22), 12989-12998.
- Kumagai, S. (2022). BCG (Bio-Circular-Green) economy in Thailand. *Pacific Business and Industries*, 22(84), 2-31.
- Skar, G., Pineda-Martos, R. Timpe, A., Polling, B., Bohn, K., Kulvik M. and Delgado, C. (2020). Urban agriculture as a keystone contribution towards securing sustainable and healthy development for cities in the future. *Journal of Blue-Green Systems*, 2(1), 1-27.

Thailand Board of Investment. (2021). Thailand's Bio-Circular-Green Economy: Living up to Global Challenges. *Thailand Investment Review Vol. 31*. Bangkok: The office of the Board of Investment (BOI).

สนม แสงสีอ่อน, รองประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย, *สัมภาษณ์*, 25 กันยายน 2565, ศาลาประชาคมบ้านดงป่าเปลือย หมู่ 6 ตำบลนาจิว อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย.

อนงค์ น้าพิลา, ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปกล้วย, *สัมภาษณ์*, 25 กันยายน 2565, ศาลาประชาคมบ้านดงป่าเปลือย หมู่ 6 ตำบลนาจิว อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย.